

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 13ης Ιουλίου 2022*

«Ρήτρα διαιτησίας – Πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία “Ορίζων 2020” (2014-2020) – Συμφωνία επιχορήγησης του έργου “Εξατομικευμένες φλέβες που παρασκευάζονται διά της μηχανικής ιστών ως πρώτη θεραπεία για ασθενείς με χρόνια φλεβική ανεπάρκεια – P-TEV” – Μη προβλεπόμενες δαπάνες υπεργολαβίας – Απλοποιημένη διαδικασία έγκρισης – Υπεργολαβία που μνημονεύεται στις περιοδικές τεχνικές εκθέσεις – Εγκριθείσες περιοδικές τεχνικές εκθέσεις – Επιλέξιμες δαπάνες»

Στην υπόθεση T-457/20,

VeriGraft AB, με έδρα το Γκέτεμποργκ (Σουηδία), εκπροσωπούμενη από τις P. Hansson και M. Persson, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Εκτελεστικού Οργανισμού για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τις MME (Eisma), εκπροσωπούμενου από την A. Galea, επικουρούμενη από τους D. Waelbroeck και A. Duron, δικηγόρους,

καθού,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τις M. J. Costeira, πρόεδρο, M. Kancheva (εισηγήτρια) και T. Perišin, δικαστές,

γραμματέας: H. Πολλάλης, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζήτησεως της 13ης Ιανουαρίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Απόφαση¹

- 1 Με την προσφυγή της δυνάμει του άρθρου 272 ΣΛΕΕ, η προσφεύγουσα VeriGraft AB ζητεί να διαπιστωθεί, πρώτον, ότι οι απορριφθείσες από τον Εκτελεστικό Οργανισμό για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (EASME) δαπάνες υπερβολαβίας συνιστούν επιλέξιμες δαπάνες βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης του έργου «Εξατομικευμένες φλέβες που παρασκευάζονται διά της μηχανικής ιστών ως πρώτη θεραπεία για ασθενείς με χρόνια φλεβική ανεπάρκεια – P-TEV» (Personalized Tissue-Engineered Veins as the first Cure for Patients with Chronic Venous Insufficiency – P-TEV) (στο εξής: έργο P-TEV), υπ' αριθ. 778620 (στο εξής: συμφωνία επιχορήγησης), δεύτερον, ότι το χρεωστικό σημείωμα αριθ. 3242004635 που εξέδωσε ο EASME για το ποσό των 106 928,74 ευρώ στερείται έννομης βάσης και, τρίτον, ότι η ανάκτηση του ποσού των 109 230,19 ευρώ, κατατεθειμένου στο Ταμείο Εγγυήσεων που δημιουργήθηκε με τη συμφωνία επιχορήγησης, στερείται επίσης έννομης βάσης.

Ιστορικό της διαφοράς

- 2 Η προσφεύγουσα είναι σουηδική εταιρία βιοτεχνολογίας η οποία ιδρύθηκε το 2005 με την επωνυμία NovaHer και ειδικεύεται στην ανάπτυξη εξατομικευμένων μοσχευμάτων τα οποία παρασκευάζονται διά της μηχανικής ανθρώπινων ιστών και προορίζονται για χρήση στην αναγεννητική ιατρική. Από τον Αύγουστο του 2017 η προσφεύγουσα φέρει την επωνυμία VeriGraft.
- 3 Στις 9 Αυγούστου 2017 η προσφεύγουσα και η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από τον EASME, ο οποίος μετονομάστηκε από 1ης Απριλίου 2021 σε Εκτελεστικό Οργανισμό για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τις ΜΜΕ (EisMEA), συνήψαν τη συμφωνία επιχορήγησης (βλ. σκέψη 1 ανωτέρω). Η συμφωνία επιχορήγησης συνήφθη στο πλαίσιο του μηχανισμού στήριξης της καινοτομίας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που προβλέπεται στο άρθρο 22, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1291/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση του προγράμματος-πλαίσιου «Ορίζων 2020» για την έρευνα και την καινοτομία (2014-2020) και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1982/2006/ΕΚ (ΕΕ 2013, L 347, σ. 104), και εξειδικεύεται με την απόφαση 2013/743/ΕΕ του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 2013, για τον καθορισμό του ειδικού προγράμματος υλοποίησης του [προγράμματος-πλαίσιου «Ορίζων 2020»] (2014-2020) και για την κατάργηση των αποφάσεων 2006/971/ΕΚ, 2006/972/ΕΚ, 2006/973/ΕΚ, 2006/974/ΕΚ και 2006/975/ΕΚ (ΕΕ 2013, L 347, σ. 965).
- 4 Δυνάμει των άρθρων 2, 3, 4 και 5 της συμφωνίας επιχορήγησης, η προσφεύγουσα έλαβε επιχορήγηση ανερχόμενη κατ' ανώτατο όριο στο ποσό των 2 184 603,75 ευρώ για το έργο P-TEV, όπως περιγράφεται στο παράρτημα 1 της εν λόγω συμφωνίας, του οποίου η εκτέλεση έπρεπε να αρχίσει την 1η Σεπτεμβρίου 2017 και να διαρκέσει 24 μήνες. Κατά το άρθρο 5.2 της συμφωνίας επιχορήγησης, «στο πλαίσιο της επιχορήγησης επιστρέφεται το 100 % των επιλέξιμων δαπανών».
- 5 Το άρθρο 20 της συμφωνίας επιχορήγησης όριζε ότι η προσφεύγουσα όφειλε να υποβάλλει στον EASME τεχνική έκθεση και οικονομική έκθεση για κάθε περίοδο υποβολής εκθέσεων. Η δράση διαιρούνταν σε μια πρώτη περίοδο υποβολής εκθέσεων από τον 1ο έως τον 12ο μήνα (στο εξής: ΠΥΕ1) και σε μια δεύτερη περίοδο υποβολής εκθέσεων από τον 13ο έως τον 24ο μήνα (στο εξής: ΠΥΕ2). Η περιοδική τεχνική έκθεση έπρεπε να περιέχει επεξήγηση των εργασιών που εκτελούσε ο δικαιούχος της επιχορήγησης, επισκόπηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων της

¹ Παρατίθενται μόνον οι σκέψεις των οποίων η δημοσίευση κρίνεται σκόπιμη από το Γενικό Δικαστήριο.

δράσης, συμπεριλαμβανομένων των ορόσημων και παραδοτέων στοιχείων του έργου που προσδιορίζονταν στο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης, και επεξηγήσεις που να αιτιολογούν τις διαφορές μεταξύ των εργασιών που έπρεπε να εκτελεστούν σύμφωνα με το παράρτημα 1 και εκείνων που όντως εκτελέστηκαν. Η οικονομική έκθεση έπρεπε να περιέχει ατομική οικονομική κατάσταση που να αναφέρει λεπτομερώς τις επιλέξιμες δαπάνες για κάθε κατηγορία του προϋπολογισμού καθώς και, μεταξύ άλλων, επεξήγηση της χρήσης των πόρων και πληροφορίες σχετικά με τις υπεργολαβίες για την οικεία περίοδο υποβολής εκθέσεων. Εκτός από την περιοδική έκθεση για την τελευταία περίοδο υποβολής εκθέσεων, ο δικαιούχος έπρεπε να υποβάλει και την τελική έκθεση εντός 60 ημερών από τη λήξη της τελευταίας περιόδου υποβολής εκθέσεων. Η τελική αυτή έκθεση έπρεπε να περιέχει την τελική τεχνική έκθεση και την τελική οικονομική έκθεση. Η τελική οικονομική έκθεση έπρεπε να περιέχει, μεταξύ άλλων, την τελική συνοπτική οικονομική κατάσταση που ενοποιεί τις ατομικές οικονομικές καταστάσεις για όλες τις περιόδους υποβολής εκθέσεων και να περιλαμβάνει την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου.

- 6 Το άρθρο 21 της συμφωνίας επιχορήγησης όριζε ότι σκοπός της προχρηματοδότησης ήταν η παροχή χρηματικού αποθέματος στον δικαιούχο και ότι το ποσό αυτό παρέμενε στην κυριότητα της Ένωσης έως την πληρωμή του υπολοίπου της επιχορήγησης. Το ποσό της προχρηματοδότησης ήταν 1 092 301,88 ευρώ, εκ των οποίων ο ΕΑΣΜΕ θα παρακρατούσε το ποσό των 109 230,19 ευρώ που θα μεταβίβαζε στο Ταμείο Εγγυήσεων. Το άρθρο 21 όριζε επίσης ότι η πληρωμή του υπολοίπου κάλυπτε την επιστροφή του εναπομείναντος μέρους των επιλέξιμων δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε η προσφεύγουσα για την υλοποίηση της δράσης. Αν, αντιθέτως, το συνολικό ποσό των προηγούμενων πληρωμών ήταν μεγαλύτερο από το τελικό ποσό της επιχορήγησης, η πληρωμή του υπολοίπου θα είχε τη μορφή ανάκτησης. Όσον αφορά τον υπολογισμό του υπολοίπου, οριζόταν ότι ο ΕΑΣΜΕ έπρεπε να υπολογίσει το ποσό αυτό αφαιρώντας από το τελικό ποσό της επιχορήγησης το συνολικό ποσό της προχρηματοδότησης και τυχόν ήδη καταβληθέντα ενδιάμεσα ποσά. Κατά την πληρωμή του υπολοίπου, αν το υπόλοιπο ήταν θετικό, θα έπρεπε να αποδεσμευθεί και να καταβληθεί στον δικαιούχο το ποσό που παρακρατήθηκε για το Ταμείο Εγγυήσεων. Αν, αντιθέτως, το υπόλοιπο ήταν αρνητικό και, συνεπώς, η πληρωμή του θα είχε τη μορφή ανάκτησης, το σχετικό ποσό θα έπρεπε να αφαιρεθεί από το ποσό που παρακρατήθηκε για το Ταμείο Εγγυήσεων. Εάν το υπόλοιπο παρέμενε αρνητικό και μετά την αφαίρεση του ποσού που παρακρατήθηκε για το Ταμείο Εγγυήσεων, τότε το ποσό του εναπομείνοντος υπολοίπου θα έπρεπε να ανακτηθεί.
- 7 Το παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης αποτελείται από δύο μέρη: το μέρος Α και το μέρος Β. Το μέρος Α περιέχει σύντομη περιγραφή του έργου P-TEV, περιγραφή των δικαιούχων και περιγραφή της υλοποίησης της δράσης. Το μέρος Β του παραρτήματος 1 περιέχει λεπτομερή περιγραφή από την προσφεύγουσα του έργου P-TEV και της τεχνικής που αυτή χρησιμοποιεί, των επιδιώξεων του έργου, της επίδρασής του, της υλοποίησής του, των μελών της κοινοπραξίας, της δεοντολογίας και της ασφάλειας. Το τμήμα 4.1 του μέρους Β του παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης, το οποίο επιγράφεται «Τρίτοι συμμετέχοντες στο έργο», απαριθμεί τους υπεργολάβους οι οποίοι προβλεπόταν να έχουν συμμετοχή στο έργο και τον εκτιμώμενο προϋπολογισμό για τις υπεργολαβίες. Το τμήμα 4.1 αναφέρει επίσης τα καθήκοντα που θα ανετίθεντο σε υπεργολάβους.
- 8 Το τμήμα 4.1 του μέρους Β του παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης περιλάμβανε την περιγραφή επτά καθηκόντων που επρόκειτο να ανατεθούν υπεργολαβικώς είτε στον δραστηριοποιούμενο στη Σουηδία Οργανισμό Έρευνας βάσει Συμβάσεων (ΟΕΣ), την IRW Consulting AB (στο εξής: ΟΕΣ IRW), είτε στο τμήμα αγγειοχειρουργικής του πανεπιστημιακού νοσοκομείου του Όσλο (Νορβηγία). Συγκεκριμένα, αφενός, στον ΟΕΣ IRW ανετίθεντο τα καθήκοντα 1.3 «Διαδικασίες ασφάλισης, εποπτείας και ελέγχου της ποιότητας των

δεδομένων», 1.4 «Εκθέσεις ασφάλειας προς τον νορβηγικό Οργανισμό Φαρμάκων», 3.5 «Παρακολούθηση των μελετών, συλλογή δεδομένων και παρακολούθηση των ασθενών» και 3.6 «Ανάλυση των δεδομένων, έκθεση κλινικών δοκιμών και συγγραφή επιστημονικών άρθρων». Αφετέρου, στο τμήμα αγγειοχειρουργικής του πανεπιστημιακού νοσοκομείου του Όσλο ανετίθεντο τα καθήκοντα 3.2 «Εξεύρεση συμμετεχόντων και συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης», 3.3 «Προετοιμασία των εξατομικευμένων φλεβών που παρασκευάζονται διά της μηχανικής ανθρωπίνων ιστών» και 3.4 «Χειρουργική». Το κατ' εκτίμηση κόστος όλων αυτών των υπεργολαβιών ανερχόταν συνολικά στο ποσό των 276 425 ευρώ (125 372 ευρώ για το τμήμα αγγειοχειρουργικής του πανεπιστημιακού νοσοκομείου του Όσλο και 151 053 ευρώ για τον ΟΕΣ IRW).

- 9 Με έγγραφο της 16ης Απριλίου 2018, η προσφεύγουσα ενημέρωσε τον EASME ότι ανέμενε καθυστέρηση στις μελέτες του σταδίου I του έργου για την ασφάλεια του προϊόντος, διότι ήταν αναγκαία η μεταφορά αυτών των μελετών του σταδίου I από το κέντρο δοκιμών του πανεπιστημιακού νοσοκομείου του Όσλο σε κέντρα δοκιμών του νοσοκομείου de Valme στη Σεβίλλη (Ισπανία) και του πανεπιστημιακού νοσοκομείου του Kaunas (Λιθουανία), όπου είχαν ήδη προχωρήσει οι προπαρασκευαστικές εργασίες για τις δοκιμές αποτελεσματικότητας του σταδίου II. Η προσφεύγουσα ζητούσε, με το έγγραφο αυτό, να τροποποιηθεί η ημερομηνία υποβολής των στοιχείων που μπορούσαν να παρασχεθούν στο πλαίσιο της μελέτης του σταδίου I. Επισύναψε δε στο εν λόγω έγγραφο ένα τροποποιημένο κείμενο του παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης που περιλάμβανε την τροποποίηση της ημερομηνίας παράδοσης των στοιχείων της μελέτης του σταδίου I, την τροποποίηση των τόπων διενέργειας των δοκιμών, την αλλαγή της επωνυμίας της NovaHer σε VeriGraft και την αλλαγή των συνεργαζόμενων εταιρών (στο εξής: τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης).
- 10 Το μέρος Β του τροποποιημένου παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης περιείχε τροποποιημένο κατάλογο των καθηκόντων υπεργολαβίας, στον οποίο περιλαμβάνονταν και οι νέοι υπεργολάβοι ενόψει της αλλαγής των τόπων διενέργειας των δοκιμών για τις κλινικές μελέτες του σταδίου I. Τα καθήκοντα που απαριθμούσαν στο εν λόγω μέρος Β του τροποποιημένου παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης ήταν πανομοιότυπα με τα καθήκοντα που περιλαμβάνονταν στο μέρος Β του αρχικού παραρτήματος 1 της εν λόγω συμφωνίας. Κάθε καθήκον επρόκειτο να ανατεθεί υπεργολαβικώς στο τμήμα αγγειοχειρουργικής του νοσοκομείου de Valme, στο τμήμα αγγειοχειρουργικής του πανεπιστημιακού νοσοκομείου του Kaunas ή στους ΟΕΣ IRW, Clinical accelerator και Iniciativa Andaluza en Terapias Avanzadas (IATA). Η συνολική δαπάνη αυτών των υπεργολαβιών ήταν η ίδια με την αναγραφόμενη στον αρχικό προϋπολογισμό, με προβλεπόμενο προϋπολογισμό ύψους 276 425 ευρώ (135 372 ευρώ για το τμήμα αγγειοχειρουργικής και 141 053 ευρώ για τους ΟΕΣ).
- 11 Ο EASME ενέκρινε τις τροποποιήσεις του παραρτήματος I της συμφωνίας επιχορήγησης στις 16 Απριλίου 2018.

[παραλειπόμενα]

- 13 Την 1η Νοεμβρίου 2018 η προσφεύγουσα υπέβαλε στον EASME, δυνάμει του άρθρου 20 της συμφωνίας επιχορήγησης, την τεχνική έκθεση και την οικονομική έκθεση του έργου P-TEV για την ΠΥΕ1.

[παραλειπόμενα]

- 16 Με έγγραφο της 22ας Νοεμβρίου 2018, ο EASME ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι, βάσει της εκθέσεως που είχαν συντάξει εξωτερικοί εμπειρογνώμονες για την ΠΥΕ1, θεωρούσε ότι η υλοποίηση του έργου ήταν ικανοποιητική. Επισημαίνε, ωστόσο, ότι η εκτίμηση των εμπειρογνώμων όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των πόρων δεν συνεπαγόταν την εκ μέρους του αποδοχή των αντίστοιχων δαπανών. Διευκρίνιζε ακόμη συναφώς ότι η επιλεξιμότητα των δαπανών θα αξιολογούνταν από τις υπηρεσίες του βάσει των οικονομικών καταστάσεων που θα υπέβαλλε κάθε δικαιούχος.

[παραλειπόμενα]

- 20 Μετά την καταγγελία της συμφωνίας επιχορήγησης, η προσφεύγουσα υπέβαλε στον EASME την τεχνική έκθεση και την οικονομική έκθεση για την ΠΥΕ2 η οποία, λαμβανομένης υπόψη της καταγγελίας αυτής, διήρκεσε από την 1η Σεπτεμβρίου 2018 έως τις 17 Απριλίου 2019.

- 21 Με έγγραφο της 7ης Αυγούστου 2019, ο EASME ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι, κατά την άποψή του, η οποία στηριζόταν στην έκθεση που είχαν συντάξει εξωτερικοί εμπειρογνώμονες για την τεχνική έκθεση που αφορούσε την ΠΥΕ2, η υλοποίηση του έργου P-TEV ήταν ικανοποιητική, αλλά ότι δεν συνέστηνε καμία αλλαγή για τη βελτίωση της υλοποίησης του έργου, διότι αυτό είχε λήξει.

[παραλειπόμενα]

- 25 Στις 3 Οκτωβρίου 2019 η προσφεύγουσα απέστειλε στον EASME την έκθεσή της για τη χρήση των πόρων και τις τελικές οικονομικές καταστάσεις, υπό τη μορφή που προέβλεπε το παράρτημα 4 της συμφωνίας επιχορήγησης.

[παραλειπόμενα]

- 27 Με έγγραφο της 14ης Νοεμβρίου 2019, ο EASME απέστειλε στην προσφεύγουσα επιστολή προκαταρκτικής ενημέρωσης για την έναρξη της κατ' αντιπαράθεση διαδικασίας του άρθρου 44 της συμφωνίας επιχορήγησης. Με την επιστολή αυτή, ο EASME ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι, δεδομένου ότι της είχε καταβληθεί ποσό το οποίο υπερέβαινε το τελικό υπόλοιπο της επιχορήγησης, ο EASME σκόπευε να ανακτήσει τη διαφορά, αφενός, μέσω της εισφοράς που είχε καταβάλει η προσφεύγουσα στο Ταμείο Εγγυήσεων, για ποσό 109 230,19 ευρώ και, αφετέρου, μέσω διαδικασίας ανακτήσεως, για ποσό 259 123,24 ευρώ. Ο EASME κάλεσε επίσης την προσφεύγουσα να του υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός προθεσμίας 30 ημερών και την ενημέρωσε ότι η προθεσμία για την πληρωμή του υπολοίπου της επιχορήγησης θα αναστελλόταν μέχρι το πέρας της κατ' αντιπαράθεση διαδικασίας.

[παραλειπόμενα]

- 31 Στις 12 Δεκεμβρίου 2019 η προσφεύγουσα υπέβαλε στον EASME τις παρατηρήσεις της επί της επιστολής προκαταρκτικής ενημέρωσης της 14ης Νοεμβρίου 2019. Με τις παρατηρήσεις της, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε την ορθότητα της εκτίμησης του EASME ότι ορισμένες δαπάνες υπεργολαβίας δεν ήταν επιλέξιμες, υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι οι δαπάνες αυτές συνδέονταν με δραστηριότητες υπεργολαβίας που προβλέπονταν στο τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης ή με δραστηριότητες υπεργολαβίας που είχαν περιληφθεί στην τεχνική έκθεση για την ΠΥΕ1, η οποία είχε εγκριθεί από τον EASME.

[παραλειπόμενα]

33 Με έγγραφο της 6ης Μαρτίου 2020, ο EASME ενημέρωσε την προσφεύγουσα ότι, όπως διευκρινιζόταν στον συνημμένο στο εν λόγω έγγραφο κατάλογο επιχειρημάτων, είχε δεχθεί ορισμένες εξηγήσεις της και είχε αναπροσαρμόσει αναλόγως τους υπολογισμούς του. Ο EASME επισήμανε στη συνέχεια ότι, καθόσον τα ποσά που είχαν καταβληθεί στην προσφεύγουσα υπερέβαιναν το τελικό ποσό της επιχορήγησης, θα ανακτούσε τη διαφορά χρησιμοποιώντας την εισφορά της προσφεύγουσας στο Ταμείο Εγγυήσεων, για ποσό 109 230,19 ευρώ, και ανακτώντας το υπόλοιπο με το συνημμένο στο ίδιο έγγραφο χρεωστικό σημείωμα, για ποσό 106 928,74 ευρώ. Ο EASME επισήμανε επίσης ότι, αν η προσφεύγουσα δεν κατέβαλλε το οφειλόμενο ποσό κατά την αναγραφόμενη στο χρεωστικό σημείωμα ημερομηνία, θα όφειλε τόκους υπερημερίας και ότι ο EASME θα ικανοποιούσε την αξίωσή του αυτή χρησιμοποιώντας μια από τις προβλεπόμενες στη συμφωνία επιχορήγησης διαδικασίες, όπως για παράδειγμα προβαίνοντας σε συμψηφισμό απαιτήσεως ή εκδίδοντας εκτελεστή απόφαση. Συνημμένος στο επίμαχο έγγραφο ήταν επίσης ο επιγραφόμενος «Πίνακας κατανομής του τελικού ποσού της επιχορήγησης».

34 Ο συνημμένος στο έγγραφο της 6ης Μαρτίου 2020 «κατάλογος επιχειρημάτων» περιείχε τις ακόλουθες πληροφορίες:

«1. Κατάλογος επιχειρημάτων

1) [Πρώτη διαπίστωση της Ένωσης]

Ο EASME απέρριψε τις δαπάνες υπεργολαβίας που αφορούσαν τους τόπους διενέργειας των δοκιμών μολονότι είχε υπογραφεί σχετική τροποποίηση τον Απρίλιο του 2018.

Το επιχείρημα του δικαιούχου είναι αβάσιμο. Ο δικαιούχος ζήτησε την τροποποίηση αυτή για πρώτη φορά μετά τον πρώτο έλεγχο δεοντολογίας, στο πλαίσιο του οποίου η επιτροπή δεοντολογίας επισήμανε το πρόβλημα της αλλαγής του τόπου διενέργειας των δοκιμών, γεγονός που ανάγκασε τον υπεύθυνο του έργου να ζητήσει από τον δικαιούχο να υποβάλει σχετικό αίτημα τροποποίησης. Ο EASME δεν απέρριψε τις δαπάνες[,] διότι αυτές δεν είχαν πραγματοποιηθεί. Οι απορριφθείσες δαπάνες αφορούν τα καθήκοντα 1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1 και 3.6 σχετικά με υπεργολαβία που δεν προβλεπόταν στην περιγραφή της δράσης.

[...]

2. Συμπέρασμα

Οι δικαιολογητικοί λόγοι που επικαλείται ο δικαιούχος γίνονται εν μέρει δεκτοί. Το ένταλμα εισπράξεως αφορά ποσό 106 928,74 ευρώ.»

[*παραλειπόμενα*]

36 Στις 9 Απριλίου 2020 ο EASME απέστειλε στην προσφεύγουσα το υπ' αριθ. 3242004635 χρεωστικό σημείωμα, τάσσοντάς της προθεσμία έως τις 25 Μαΐου 2020 για την καταβολή ποσού 106 928,74 ευρώ. Το χρεωστικό σημείωμα συνοδευόταν από πίνακα υπολογισμού του υπολοίπου της καταβλητέας επιχορήγησης.

37 Στις 11 Μαΐου 2020 ο EASME απέστειλε εκ νέου στην προσφεύγουσα το έγγραφο της 6ης Μαρτίου 2020 μαζί με τα δύο παραρτήματά του και το χρεωστικό σημείωμα της 9ης Απριλίου 2020.

[παραλειπόμενα]

Πραγματικά περιστατικά μεταγενέστερα της άσκησης της προσφυγής

- 40 Με την απόφαση της 2ας Μαρτίου 2022, VeriGraft κατά Eisma (T-688/19, EU:T:2022:112), το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε την προσφυγή της προσφεύγουσας στην υπόθεση T-688/19 και κήρυξε, κατά συνέπεια, άκυρη την καταγγελία της συμφωνίας επιχορήγησης.

Αιτήματα των διαδίκων

- 41 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να διαπιστώσει και να κηρύξει την ακυρότητα του εντάλματος εισπράξεως που εξέδωσε ο EASME για την ανάκτηση του συνολικού ποσού των 258 588,80 ευρώ·
  - να διαπιστώσει και να κηρύξει την επιλεξιμότητα των δαπανών που απέρριψε (εν όλω ή εν μέρει) ο EASME, συνολικού ποσού 258 588,80 ευρώ·
  - να διαπιστώσει και να κηρύξει την ακυρότητα του χρεωστικού σημειώματος του EASME ύψους 106 928,74 ευρώ·
  - να καταδικάσει τον EASME στα δικαστικά έξοδα.
- 42 Ο Eisma ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
  - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

- 43 Προς στήριξη των τριών πρώτων αιτημάτων της, η προσφεύγουσα προβάλλει τρεις λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος αφορά προσβολή του δικαιώματος χρηστής διοικήσεως, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), διότι από το ένταλμα εισπράξεως που εξέδωσε ο EASME δεν μπορούν να συναχθούν οι λόγοι για τους οποίους απορρίφθηκαν οι υποβληθείσες δαπάνες. Ο δεύτερος λόγος αφορά παράβαση του άρθρου 6 της συμφωνίας επιχορήγησης, διότι ο EASME έκρινε εσφαλμένως ότι οι υποβληθείσες δαπάνες υπεργολαβίας δεν ήταν επιλέξιμες κατά την έννοια του άρθρου αυτού. Ο τρίτος λόγος αφορά παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, διότι ο EASME παρέσχε στην προσφεύγουσα διαβεβαιώσεις ως προς την επιλεξιμότητα των δαπανών υπεργολαβίας τις οποίες ακολούθως απέρριψε.
- 44 Εξάλλου, προς στήριξη του τρίτου αιτήματός της, η προσφεύγουσα προβάλλει έναν τέταρτο λόγο ακυρώσεως ο οποίος στηρίζεται στο γεγονός ότι οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε για τη συνέχιση του έργου P-TEV, μετά την παράνομη καταγγελία της συμφωνίας επιχορήγησης, υπερέβαιναν το ποσό που είχε σκοπό να ανακτήσει ο EASME μέσω του χρεωστικού σημειώματος.

45. Επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της προσφυγής, η φράση «ένταλμα εισπράξεως» που περιλαμβάνεται στο πρώτο αίτημα αφορά το έγγραφο του EASME της 11ης Μαΐου 2020, με το οποίο ο EASME δήλωσε ότι η προσφεύγουσα είχε εισπράξει ποσά τα οποία υπερέβαιναν την τελική επιχορήγηση και ότι, κατά συνέπεια, ο EASME σκόπευε να ανακτήσει τη διαφορά χρησιμοποιώντας, αφενός, την εισφορά της προσφεύγουσας στο Ταμείο Εγγυήσεων, για ποσό 109 230,19 ευρώ, και, αφετέρου, το συνημμένο στο εν λόγω έγγραφο χρεωστικό σημείωμα, για ποσό 106 928,74 ευρώ.
46. Επισημαίνεται, επίσης, ότι από τα παραρτήματα του εγγράφου της 11ης Μαΐου 2020 προκύπτει ότι η διαφορά μεταξύ των ήδη καταβληθέντων στην προσφεύγουσα ποσών επιχορήγησης και του ποσού της τελικής επιχορήγησης που αποδέχθηκε ο EASME οφείλεται στην απόρριψη των μη προβλεπόμενων στη συμφωνία επιχορήγησης δαπανών υπερβολαβίας.
47. Επισημαίνεται ακόμη ότι, με το δεύτερο και το τρίτο αίτημά της, η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να διαπιστώσει, αντιστοίχως, ότι οι επίμαχες δαπάνες υπερβολαβίας είναι επιλέξιμες δαπάνες για ποσό 258 588,80 ευρώ και ότι το χρεωστικό σημείωμα που επισυνάφθηκε στο έγγραφο της 11ης Μαΐου 2020 είναι άκυρο.
48. Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτό ότι με τα τρία πρώτα αιτήματα της προσφεύγουσας ζητείται από το Γενικό Δικαστήριο να διαπιστώσει, πρώτον, ότι οι δαπάνες υπερβολαβίας που απορρίφθηκαν από τον EASME είναι επιλέξιμες βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης, δεύτερον, ότι, συνεπώς, το υπ' αριθ. 3242004635 χρεωστικό σημείωμα που εξέδωσε ο EASME για ποσό 106 928,74 ευρώ στερείται έννομης βάσης και, τρίτον, ότι, επομένως, η ανάκτηση του ποσού των 109 230,19 ευρώ, κατατεθειμένου στο Ταμείο Εγγυήσεων που δημιουργήθηκε με τη συμφωνία επιχορήγησης, επίσης στερείται έννομης βάσης.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αφορά το δικαίωμα χρηστής διοικήσεως που κατοχυρώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη, καθόσον από το ένταλμα εισπράξεως που εξέδωσε ο EASME δεν μπορούν να συναχθούν οι λόγοι για τους οποίους απορρίφθηκαν οι υποβληθείσες εκ μέρους της προσφεύγουσας δαπάνες

49. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η αιτιολογία την οποία παραθέτει ο EASME στον κατάλογο επιχειρημάτων που επισυνάφθηκε στο έγγραφο της 11ης Μαΐου 2020 είναι υπερβολικά συνοπτική για να θεωρηθεί ότι της παρέχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί ποιες δαπάνες απορρίφθηκαν από τον EASME και για ποιους λόγους και ότι τούτο συνιστά παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως που υπέχει ο EASME από το άρθρο 41 του Χάρτη. Η προσφεύγουσα διευκρινίζει συναφώς ότι ο EASME δεν της παρέσχε τις πληροφορίες αυτές ούτε στο πλαίσιο της κατ' αντιπαράθεση διαδικασίας.
50. Ο Eismea αμφισβητεί την ορθότητα των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας.
51. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του Χάρτη, η Διοίκηση υποχρεούται να αιτιολογεί τις αποφάσεις της.
52. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο Χάρτης, ο οποίος αποτελεί μέρος του πρωτογενούς δικαίου, προβλέπει στο άρθρο 51, παράγραφος 1, χωρίς εξαιρέσεις, ότι οι διατάξεις του «απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας» και ότι, ως εκ τούτου, τα θεμελιώδη δικαιώματα διέπουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων που απονέμονται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, ακόμη και στο πλαίσιο συμβατικής σχέσεως (πρβλ. αποφάσεις της 3ης Μαΐου 2018, Sigma Orionis κατά

Επιτροπής, T-48/16, EU:T:2018:245, σκέψεις 101 και 102, και της 3ης Μαΐου 2018, Sigma Orionis κατά REA, T-47/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:247, σκέψεις 79 και 80 βλ. επίσης, κατ' αναλογία, απόφαση της 13ης Μαΐου 2020, Talanton κατά Επιτροπής, T-195/18, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2020:194, σκέψη 73).

- 53 Ομοίως, κατά την εκτέλεση σύμβασης, τα θεσμικά ή λοιπά όργανα ή οι οργανισμοί της Ένωσης εξακολουθούν να υπόκεινται στις υποχρεώσεις που υπέχουν από τον Χάρτη και από τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής, C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψη 86).
- 54 Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί ότι, αν οι διάδικοι αποφασίσουν, μέσω ρήτρας διαιτησίας στη μεταξύ τους σύμβαση, να αναγνωρίσουν στον δικαστή της Ένωσης την αρμοδιότητα να αποφαινεται επί διαφορών σχετικών με την ως άνω σύμβαση, ο εν λόγω δικαστής θα είναι αρμόδιος να εξετάσει ενδεχόμενες παραβάσεις του Χάρτη και παραβιάσεις των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο που προβλέπει η σύμβαση (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Inclusion Alliance for Europe κατά Επιτροπής, C-378/16 P, EU:C:2020:575, σκέψη 81).
- 55 Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με ιδιώτες συμβαλλομένους, όταν ενεργούν στο πλαίσιο συμβατικής σχέσεως. Επομένως, αφενός, οι επιδοτήσεις που χορηγούνται από τα ως άνω όργανα και τους ως άνω οργανισμούς αντλούνται από τα δημόσια κονδύλια της Ένωσης, με αποτέλεσμα, όταν χορηγούνται τέτοιες επιδοτήσεις, οι ενέργειες των θεσμικών και λοιπών οργάνων και των οργανισμών της Ένωσης να εξακολουθούν να υπόκεινται, μεταξύ άλλων, στις σχετικές με τον προϋπολογισμό απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 317 ΣΛΕΕ και στους δημοσιονομικούς κανόνες που προβλέπει συναφώς ο ισχύων δημοσιονομικός κανονισμός. Αφετέρου, όταν έχει συναφθεί σύμβαση η οποία περιλαμβάνει, όπως εν προκειμένω, ρήτρα διαιτησίας απονέμουσα αρμοδιότητα στον δικαστή της Ένωσης, η Επιτροπή ιδίως διαθέτει προνόμια τα οποία εκφεύγουν του κοινού δικαίου και της παρέχουν τη δυνατότητα να βεβαιώσει επισήμως συμβατική απαίτηση εκδίδοντας μονομερώς, βάσει του άρθρου 79, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 1605/2002 του Συμβουλίου (ΕΕ 2012, L 298, σ. 1) (στο εξής: δημοσιονομικός κανονισμός), απόφαση αποτελούσα εκτελεστό τίτλο δυνάμει του άρθρου 299 ΣΛΕΕ, της οποίας οι έννομες συνέπειες και η δεσμευτική ισχύς απορρέουν από τις εν λόγω διατάξεις (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, ADR Center κατά Επιτροπής, C-584/17 P, EU:C:2020:576, σκέψεις 68 έως 70 και 73). Επιπλέον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 2002, L 248, σ. 1), και το άρθρο 121, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 966/2012, επιδότηση μπορεί να χορηγηθεί είτε με γραπτή συμφωνία είτε με απόφαση της Επιτροπής η οποία κοινοποιείται στον δικαιούχο. Επομένως, ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε ότι επιδότηση μπορεί να χορηγηθεί τόσο συμβατικώς όσο και διά της διοικητικής οδού. Πλην όμως, τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης δεν μπορούν να απαλλάσσονται, κατά το δοκούν, από τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το πρωτογενές δίκαιο, περιλαμβανομένου του Χάρτη, αναλόγως του αν επιλέγουν να χορηγήσουν επιδοτήσεις βάσει συμβάσεως και όχι βάσει αποφάσεως (απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2021, Universität Koblenz-Landau κατά EACEA, T-606/18, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2021:105, σκέψη 31).

- 56 Η έκταση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις, ιδίως το περιεχόμενο της πράξης, τη φύση των προβαλλόμενων λόγων και το συμφέρον που έχει ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων ο αποδέκτης, προκειμένου δε να αξιολογηθεί ο επαρκής χαρακτήρας της αιτιολογίας, πρέπει αυτή να εντάσσεται στο πραγματικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε η επίμαχη πράξη. Κατά συνέπεια, μια πράξη είναι επαρκώς αιτιολογημένη εφόσον έχει εκδοθεί εντός πλαισίου γνωστού στο πρόσωπο στο οποίο αυτή απευθύνεται, το οποίο του παρέχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί το περιεχόμενο του ληφθέντος εις βάρος του μέτρου (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 15ης Νοεμβρίου 2012, Συμβούλιο κατά Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, σκέψεις 53 και 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 24ης Οκτωβρίου 2011, P κατά Κοινοβουλίου, T-213/10 P, EU:T:2011:617, σκέψη 30, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2012, Applied Microengineering κατά Επιτροπής, T-387/09, EU:T:2012:501, σκέψεις 64 έως 67).
- 57 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το έγγραφο που της απέστειλε ο EASME στις 11 Μαΐου 2020 και ο συνημμένος κατάλογος επιχειρημάτων δεν της παρείχαν τη δυνατότητα να αντιληφθεί ποιες είναι οι απορριφθείσες δαπάνες και για ποιον λόγο αυτές απορρίφθηκαν από τον EASME.
- 58 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι, στο έγγραφο που επιγραφόταν «Φύλλο αξιολόγησης των οικονομικών καταστάσεων» και επισυνάφθηκε στην επιστολή προκαταρκτικής ενημέρωσης της 14ης Νοεμβρίου 2019, με την οποία κινήθηκε η προβλεπόμενη στο άρθρο 44 της συμφωνίας επιχορήγησης κατ' αντιπαράθεση διαδικασία στο πλαίσιο ανακτήσεως, αναγραφόταν ότι οι απορριφθείσες δαπάνες αντιστοιχούσαν στις άμεσες δαπάνες υπεργολαβίας και ότι ο λόγος απόρριψής τους ήταν ότι επρόκειτο για μη προβλεπόμενη υπεργολαβία την οποία απέρριψε ο υπεύθυνος του έργου (βλ. σκέψη 29 ανωτέρω).
- 59 Επισημαίνεται επίσης ότι, με τις από 12 Δεκεμβρίου 2019 παρατηρήσεις της επί της επιστολής προκαταρκτικής ενημέρωσης της 14ης Νοεμβρίου 2019, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε την ορθότητα της εκ μέρους του EASME αξιολόγησης ορισμένων δαπανών υπεργολαβίας ως μη επιλέξιμων, υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι οι δαπάνες αυτές συνδέονταν με δραστηριότητες υπεργολαβίας που προβλέπονταν στο τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης ή με δραστηριότητες υπεργολαβίας που είχαν περιληφθεί στην τεχνική έκθεση για την ΠΥΕ1 η οποία είχε εγκριθεί από τον EASME (βλ. σκέψη 31 ανωτέρω).
- 60 Επισημαίνεται ακόμη ότι η ίδια η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι, αφού ζήτησε από τον EASME συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των δαπανών που είχαν απορριφθεί με το έγγραφο το οποίο της είχε αρχικώς αποσταλεί στις 6 Μαρτίου 2020 και το οποίο στη συνέχεια της απεστάλη εκ νέου στις 11 Μαΐου 2020, έλαβε στις 24 Μαρτίου 2020, από υπεύθυνο του EASME για οικονομικά θέματα, ένα αρχείο PDF με τον τίτλο «Υπεργολαβίες» στο οποίο προσδιορίζονταν ειδικώς οι απορριφθείσες δαπάνες υπεργολαβίας (βλ. σκέψη 35 ανωτέρω). Από τον πίνακα αυτόν προέκυπτε ότι, κατόπιν υποβολής των παρατηρήσεων της προσφεύγουσας, ο EASME είχε τελικά δεχθεί ορισμένες δαπάνες υπεργολαβίας, ήτοι αυτές που συνδέονταν με δραστηριότητες υπεργολαβίας που περιλαμβάνονταν στο μέρος Β του τροποποιημένου παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης.
- 61 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, καίτοι συνοπτική, η αιτιολογία που περιλήφθηκε στο έγγραφο που επιγραφόταν «Κατάλογος επιχειρημάτων» και επισυνάφθηκε στο έγγραφο της 11ης Μαΐου 2020, κατά την οποία «[ο] EASME δεν απέρριψε τις δαπάνες[,] διότι αυτές δεν είχαν πραγματοποιηθεί· οι απορριφθείσες δαπάνες αφορούν τα καθήκοντα 1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1 και 3.6 σχετικά με υπεργολαβία που δεν προβλεπόταν στην περιγραφή της δράσης», ήταν επαρκής ώστε η προσφεύγουσα να είναι σε θέση να αντιληφθεί ποιες ήταν οι απορριφθείσες

δαπάνες, ήτοι οι δαπάνες υπεργολαβίας για τα καθήκοντα 1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1 και 3.6, καθώς και τον λόγο απόρριψής τους, ήτοι διότι οι δαπάνες αυτές συνδέονταν με δραστηριότητες υπεργολαβίας που δεν περιλαμβάνονταν στο μέρος Β του τροποποιημένου παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης.

- 62 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αφορά παράβαση του άρθρου 6 της συμφωνίας επιχορήγησης, καθώς ο EASME έκρινε εσφαλμένα ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας που είχε υποβάλει η προσφεύγουσα δεν ήταν επιλέξιμες κατά την έννοια του άρθρου αυτού

- 63 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι ο EASME απέρριψε όλες τις δαπάνες που συνδέονταν με δραστηριότητες υπεργολαβίας και δεν είχαν περιληφθεί στο έγγραφο που επιγραφόταν «Καθήκοντα που πρόκειται να ανατεθούν σε υπεργολάβους» πίνακα στο τμήμα 4.1 του μέρους Β του παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης. Κατά την προσφεύγουσα, η απόρριψη αυτή αντιβαίνει στα προβλεπόμενα από τη συμφωνία επιχορήγησης.

- 64 Πρώτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας που απορρίφθηκαν από τον EASME εξηγούνται στο σύνολό τους από την αλλαγή του τόπου διενέργειας των κλινικών δοκιμών από τη Νορβηγία στη Λιθουανία και την Ισπανία, αλλαγή η οποία μάλιστα εγκρίθηκε από τον EASME στο μέτρο που μνημονευόταν στο τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, πριν ζητήσει την τροποποίηση της συμφωνίας επιχορήγησης, είχε επισημάνει στον EASME τις συνέπειες της αλλαγής του τόπου διενέργειας των κλινικών δοκιμών και ότι είχε, μεταξύ άλλων, περιγράψει τους υπεργολάβους και τα καθήκοντα που επρόκειτο να εκτελέσουν. Κατά την προσφεύγουσα, μεταξύ των καθηκόντων αυτών συγκαταλέγονταν οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την παραγωγή, η κατάρτιση εκτενούς φακέλου των εγγράφων που απαιτούνται από τις κανονιστικές διατάξεις και η παρακολούθηση των κλινικών δοκιμών και της αγγειοχειρουργικής. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει επίσης ότι όλοι οι υπεργολάβοι, πλην του Research Institutes of Sweden (στο εξής: RISE), μνημονεύονται και στο τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης και ότι ο EASME δεν αμφισβήτησε ούτε το υποστατό ούτε το βάσιμο των απορριφθεισών δαπανών στο από 11 Μαΐου 2020 έγγραφό του. Επομένως, αυτές οι δαπάνες υπεργολαβίας αποτελούν, κατά την άποψή της, επιλέξιμες δαπάνες κατά την έννοια του άρθρου 126 του κανονισμού 966/2012, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 26 των κανόνων συμμετοχής για τη λήψη επιχορηγήσεων του προγράμματος «Ορίζων 2020» και ότι, επομένως, η απόρριψή τους από τον EASME αντιβαίνει στη συμφωνία επιχορήγησης.

[*παραλειπόμενα*]

- 71 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, οι τροποποιήσεις που αφορούσαν τη δομή του έργου και τις υπεργολαβίες προβλέπονταν και στις περιοδικές τεχνικές εκθέσεις για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2 στις οποίες, εξάλλου, διευκρινίζονταν τα καθήκοντα που είχαν εκτελεστεί και οι πόροι που είχαν χρησιμοποιηθεί για κάθε καθήκον. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι οι εν λόγω περιοδικές τεχνικές εκθέσεις εξετάστηκαν από τον υπεύθυνο του έργου και από εξωτερικό ελεγκτή του έργου τον οποίο είχε ορίσει ο EASME και εγκρίθηκαν, όπως και η υλοποίηση του έργου. Λαμβανομένης υπόψη της εγκρίσεως των περιοδικών τεχνικών εκθέσεων, οι δαπάνες υπεργολαβίας θα έπρεπε να θεωρηθούν επιλέξιμες, βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας εγκρίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 13.1.1 της συμφωνίας επιχορήγησης και περιγράφεται στο σχολιασμένο υπόδειγμα συμφωνίας επιχορήγησης για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», στο οποίο έχουν πρόσβαση όλοι οι συμβαλλόμενοι (στο εξής:

υπόδειγμα ΣΣΕ). Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι συμμερίζεται την άποψη του Eisma ότι η απλοποιημένη διαδικασία εγκρίσεως αφορά μόνο την ανάθεση ορισμένου καθήκοντος σε υπεργολάβο και το γεγονός ότι, για να θεωρηθούν επιλέξιμες οι δαπάνες υπεργολαβίας που συνδέονται με το καθήκον αυτό, θα πρέπει να πληρούν πάντοτε τις ισχύουσες νόμιμες προϋποθέσεις. Επισημαίνει, ωστόσο, ότι ο EASME υποστήριζε πάντοτε ότι η απόρριψη ορισμένων δαπανών δεν οφειλόταν στο γεγονός ότι δεν είχαν πραγματοποιηθεί, αλλά στο ότι αντιστοιχούσαν σε υπεργολαβία η οποία δεν είχε περιληφθεί στη συμφωνία επιχορήγησης ούτε στις τροποποιήσεις της. Κατά την προσφεύγουσα, δεδομένου ότι ο EASME ενέκρινε τις περιοδικές τεχνικές εκθέσεις, ενέκρινε και την ανάθεση των καθηκόντων που διαλαμβάνονταν στις εκθέσεις αυτές σε υπεργολάβους. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει επομένως ότι, αν οι δαπάνες αυτές δεν ήταν σύμφωνες με τις απαιτήσεις του άρθρου 126 του δημοσιονομικού κανονισμού, θα είχαν αναμφιβόλως απορριφθεί, πράγμα το οποίο δεν συνέβη εν προκειμένω.

[παραλείπόμενα]

- 73 Ο Eisma αμφισβητεί την ορθότητα των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας.
- 74 Πρώτον, ο Eisma υπογραμμίζει ότι δεν αμφισβητεί ότι ο EASME ενέκρινε την αλλαγή του τόπου διενέργειας των κλινικών δοκιμών με τροποποίηση της συμφωνίας επιχορήγησης της 16ης Απριλίου 2018, ούτε ότι η τροποποίηση αυτή προέβλεπε τη χρήση υπεργολάβων εν γένει. Ο Eisma παρατηρεί εντούτοις ότι δεν μπορεί να συναχθεί από το γεγονός αυτό το συμπέρασμα ότι ο EASME θεωρούσε ότι ήταν επιλέξιμες όλες οι δαπάνες που συνδέονταν με την εν λόγω αλλαγή του τόπου διενέργειας των δοκιμών και, ειδικότερα, οι συνδεόμενες με την υπεργολαβία δαπάνες, διότι οι δαπάνες αυτές πρέπει πάντοτε να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 126 του κανονισμού 966/2012, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 26 των κανόνων συμμετοχής για τη λήψη επιχορηγήσεων του προγράμματος «Ορίζων 2020».
- 75 Ο Eisma παρατηρεί συναφώς ότι οι απορριφθείσες δαπάνες υπεργολαβίας, αφενός, αντιστοιχούσαν σε καθήκοντα για τα οποία δεν είχε προβλεφθεί η ανάθεση σε υπεργολάβους στο μέρος Β του τροποποιημένου παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης και, αφετέρου, δεν μνημονεύονταν ούτε στο παράρτημα 2 της εν λόγω συμφωνίας, κατά παράβαση του άρθρου της 13.1.1. Ο Eisma εκτιμά ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, ο EASME έκρινε αντικειμενικά ότι οι δαπάνες αυτές δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις του άρθρου 6.1, στοιχείο α', σημεία iii και iv, και του άρθρου 6.2B (Άμεσες δαπάνες υπεργολαβίας), καθώς και του άρθρου 13.1.1 (Κανόνες για την ανάθεση καθηκόντων της δράσης σε υπεργολάβους) της συμφωνίας επιχορήγησης.

[παραλείπόμενα]

- 80 Δεύτερον, ο Eisma προβάλλει ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί το γεγονός ότι οι απορριφθείσες δαπάνες υπεργολαβίας είχαν περιληφθεί στις περιοδικές τεχνικές εκθέσεις για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2, για να υποστηρίξει ότι οι εν λόγω δαπάνες έπρεπε να θεωρηθούν επιλέξιμες. Ο Eisma υποστηρίζει, επομένως, ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 13.1.1 ταχεία διαδικασία εγκρίσεως, κατά την οποία ο δικαιούχος δεν επιφέρει τυπική τροποποίηση, αλλά συμπεριλαμβάνει σε τεχνική έκθεση τα καθήκοντα που ανατίθενται σε υπεργολάβους, ουδόλως σημαίνει ότι δεν θα γίνει αξιολόγηση των επιλέξιμων δαπανών κατά τα οριζόμενα στον δημοσιονομικό κανονισμό και στη συμφωνία επιχορήγησης ή ότι οι δαπάνες θα γίνουν αυτομάτως δεκτές. Κατά τον Eisma, η απλοποιημένη διαδικασία αφορά μόνον τη δήλωση ανάθεσης ορισμένου καθήκοντος σε υπεργολάβο, αλλά για να είναι επιλέξιμες οι νέες υποβαλλόμενες δαπάνες πρέπει να πληρούν πάντοτε τις νόμιμες προϋποθέσεις. Κατά συνέπεια, η έγκριση από τον EASME των περιοδικών τεχνικών εκθέσεων της προσφεύγουσας σήμαινε απλώς και μόνον

ότι ο EASME είχε μεν όντως αναγνωρίσει την ανάθεση σε υπεργολάβο, αλλά είχε εξετάσει χωριστά τις δαπάνες βάσει των κριτηρίων επιλεξιμότητας και δεν τις είχε κρίνει επιλέξιμες. Ο Eisma παραπέμπει συναφώς στο υπόδειγμα ΣΣΕ από το οποίο προκύπτει ότι η έγκριση επαφίεται πλήρως στην εκτίμηση του Οργανισμού και δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυτόματου δικαιώματος και ότι οι δικαιούχοι που κάνουν χρήση της ταχείας διαδικασίας αναλαμβάνουν πλήρως τον κίνδυνο μη εγκρίσεως και απορρίψεως των δαπανών από τον Οργανισμό.

[*παραλειπόμενα*]

- 82 Τρίτον, ο Eisma παρατηρεί ότι η Ένωση μπορεί να επιχορηγεί μόνον τις δαπάνες που έχουν όντως πραγματοποιηθεί. Κατά συνέπεια, κατά τον Eisma, για να μπορεί η Ένωση να διενεργεί ελέγχους, οι δικαιούχοι της οικονομικής αυτής στήριξης πρέπει να αποδεικνύουν ότι οι δαπάνες που καταλογίζονται στα επιχορηγούμενα έργα είναι πραγματικές. Η παροχή αξιόπιστων πληροφοριών από τους δικαιούχους είναι επομένως απολύτως αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος ελέγχου και αποδείξεων που έχει θεσπιστεί προκειμένου να εξακριβώνεται αν πληρούνται οι προϋποθέσεις παροχής οικονομικής στήριξης. Το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν προσδιόρισε ορθώς ποια καθήκοντα επακριβώς θα ανέθετε σε υπεργολάβους και το ύψος των δαπανών της συγκεκριμένης υπεργολαβίας συνιστά συνεπώς, κατά τον Eisma, σημαντική παράλειψη εκ μέρους της προσφεύγουσας, η οποία παρακώλυσε τη δυνατότητα του EASME να διενεργήσει τους κατάλληλους ελέγχους και να παράσχει το κατάλληλο επίπεδο εποπτείας όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των δημόσιων πόρων, όπως απαιτεί το σύστημα οικονομικής στήριξης της Ένωσης. Ως εκ τούτου, η απόρριψη των δαπανών αυτών από τον EASME ήταν απολύτως προβλέψιμη και, εν πάση περιπτώσει, δικαιολογημένη βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης. Ο Eisma διευκρινίζει συναφώς ότι δεν έλαβε γνώση της λογιστικής εκθέσεως που επισύναψε η προσφεύγουσα στο υπόμνημα απαντήσεως και ότι ουδέποτε του παρασχέθηκε η έκθεση αυτή. Επισημαίνει, συγκεκριμένα, ότι δεν είναι σε θέση να σχολιάσει την έκθεση αυτή, αλλά παρατηρεί ότι η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει ότι την απέστειλε, ούτε ποια σημασία θα μπορούσε να έχει εν προκειμένω η έκθεση αυτή.
- 83 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 5.2 της συμφωνίας επιχορήγησης, στο πλαίσιο της επιχορήγησης επιστρέφεται το 100 % των επιλέξιμων δαπανών για τη δράση. Δυνάμει του άρθρου αυτού, οι επιλέξιμες δαπάνες πρέπει να δηλώνονται, όσον αφορά τις άμεσες δαπάνες υπεργολαβίας, ως δαπάνες που έχουν όντως πραγματοποιηθεί, δηλαδή ως «πραγματικές δαπάνες».
- 84 Το άρθρο 6.1 της συμφωνίας επιχορήγησης προβλέπει τις γενικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για να μπορούν οι δαπάνες να θεωρηθούν επιλέξιμες. Κατά το άρθρο αυτό, για να είναι επιλέξιμες οι πραγματικές δαπάνες, πρέπει να έχουν όντως πραγματοποιηθεί από τον δικαιούχο, να έχουν πραγματοποιηθεί κατά την περίοδο υλοποίησης της δράσης, να αναγράφονται στον εκτιμώμενο προϋπολογισμό που καθορίζεται στο παράρτημα 2, να έχουν ανακύψει σε σχέση με τη δράση όπως αυτή περιγράφεται στο παράρτημα 1 και να είναι αναγκαίες για την υλοποίησή της, να είναι ταυτοποιήσιμες και επαληθεύσιμες, ιδίως δε να καταγράφονται στους λογαριασμούς του δικαιούχου σύμφωνα με τα λογιστικά πρότυπα που ισχύουν στη χώρα όπου είναι εγκατεστημένος και σύμφωνα με τις συνήθεις πρακτικές του ως προς την αναλυτική λογιστική, να συνάδουν με την ισχύουσα εθνική φορολογική, εργατική και κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία, να είναι εύλογες και δικαιολογημένες και να είναι σύμφωνες με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, ιδίως όσον αφορά την οικονομία και την αποδοτικότητα.

- 85 Το άρθρο 6.2 της συμφωνίας επιχορήγησης προβλέπει ότι ορισμένες κατηγορίες δαπανών όπως, μεταξύ άλλων, οι «άμεσες δαπάνες υπεργολαβιών», είναι επιλέξιμες εφόσον πληρούν όχι μόνον τις γενικές προϋποθέσεις του άρθρου 6.1 της εν λόγω συμφωνίας, αλλά και ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις. Κατά το άρθρο 6.2 της συμφωνίας επιχορήγησης, οι άμεσες δαπάνες υπεργολαβιών είναι επιλέξιμες εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 13.1.1 της εν λόγω συμφωνίας.
- 86 Δυνάμει του άρθρου 13.1.1 της συμφωνίας επιχορήγησης, εάν είναι απαραίτητο για την υλοποίηση της δράσης, ο δικαιούχος μπορεί να συνάψει συμβάσεις υπεργολαβίας για την εκτέλεση ορισμένων καθηκόντων της δράσης που περιγράφονται στο παράρτημα 1, εξασφαλίζοντας την καλύτερη σχέση τιμής-απόδοσης ή, κατά περίπτωση, τη χαμηλότερη τιμή και αποφεύγοντας κάθε σύγκρουση συμφερόντων. Διευκρινίζεται επίσης ότι η υπεργολαβία μπορεί να καλύπτει μόνο περιορισμένο τμήμα της δράσης. Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εμφανίζεται η υπεργολαβία στη συμφωνία επιχορήγησης, το άρθρο 13.1.1 προβλέπει ότι «[τ]α καθήκοντα που πρέπει να εκτελεστούν και οι εκτιμώμενες δαπάνες για κάθε σύμβαση υπεργολαβίας πρέπει να καθορίζονται στο παράρτημα 1 και οι συνολικές εκτιμώμενες δαπάνες υπεργολαβίας ανά δικαιούχο πρέπει να καθορίζονται στο παράρτημα 2». Κατά το άρθρο 13.1.1 της εν λόγω συμφωνίας, «ο Οργανισμός [εν προκειμένω ο EASME] μπορεί, ωστόσο, να εγκρίνει, χωρίς τροποποίηση της συμφωνίας [...], συμβάσεις υπεργολαβίας που δεν αναφέρονται στα παραρτήματα 1 και 2», εφόσον δικαιολογούνται ειδικώς στην περιοδική τεχνική έκθεση και δεν συνεπάγονται τροποποιήσεις της συμφωνίας οι οποίες θα έθεταν υπό αμφισβήτηση την απόφαση επιχορήγησης ή θα παραβίαζαν την αρχή της ίσης μεταχείρισης των υποψηφίων.
- 87 Επισημαίνεται δε ότι, όπως προκύπτει από τον κατάλογο επιχειρημάτων που επισυνάφθηκε στο έγγραφο της 11ης Μαΐου 2020, ο EASME απέρριψε ορισμένες δαπάνες υπεργολαβίας διότι συνδέονταν με υπεργολαβίες οι οποίες δεν προβλέπονταν στην περιγραφή της δράσης. Ο Eismea προσδιόρισε λεπτομερώς τις επίμαχες δαπάνες υπεργολαβίας στον πίνακα 3 του υπομνήματος αντικρούσεως που έχει ως εξής:

Αριθ.	Υπεργο-λάβος	Περιγραφή της δράσης	Ποσό (σε ευρώ) ΠΥΕ1	Ποσό (σε ευρώ) ΠΥΕ2	Καθήκον του οποίου η ανάθεση σε υπεργολάβο προβλέπεται στο παράρτημα 1;	Αποδεκτές/ Απορριφθεί-σες δαπάνες;
1	Research Institutes of Sweden (RISE)	Καθήκον 2.3 και καθήκον 2.4 Υποστήριξη της κλιμάκωσης της διαδικασίας ορθής παρασκευαστικής πρακτικής (ΟΠΠ), βελτίωση του ποιοτικού ελέγχου	21 146,00		Όχι	Απόρριψη
2	RISE	Καθήκον 1.1 Ρυθμιστική υποστήριξη	4 339,00		Όχι	Απόρριψη

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 13.7.2022 – ΥΠΟΘΕΣΗ T-457/20 [ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ]
VERIGRAFT ΚΑΤΑ ΕΙΣΜΕΑ

3	Clinical accelerator	Καθήκον 1.1 Συμπληρωματικές αλληλεπιδράσεις κανονιστικού χαρακτήρα λόγω αλλαγής τύπου δοκιμών		976,00	Όχι	Απόρριψη
4	RISE	Καθήκον 2.4 Βελτίωση του ποιοτικού ελέγχου	37 835,00		Όχι	Απόρριψη
5	UAB Froceth	Καθήκον 2.1 Επικύρωση της διαδικασίας, πιστοποίηση ΟΠΠ	13 143,70		Όχι	Απόρριψη
6	Clinical accelerator	Καθήκον 1.1 Προπαρασκευαστικές εργασίες στη Λιθουανία για τη δοκιμή του σταδίου I, υποστήριξη της αλληλεπίδρασης κανονιστικού χαρακτήρα, αιτήματα κλινικής δοκιμής, προετοιμασία της συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων για την κλινική δοκιμή	1 198,00	5 212,00	Όχι	Απόρριψη

7	RISE	<p>Καθήκον 1.1 Σύμφωνα με τις εκθέσεις της ΙΑΤΑ, ο Ισπανικός Οργανισμός Φαρμάκων και Προϊόντων Υγείας (ΙΟΦΠΥ) θα έπρεπε να απαιτήσει περισσότερα μακροπρόθεσμα δεδομένα που να αφορούν τα μεγάλα ζώα προτού εγκρίνει μελέτη του σταδίου I/II για την ανάπτυξη φαρμάκων προηγμένης θεραπείας (advanced therapy medicinal products ATMP), με δυνατότητα συνέχισης στο πλαίσιο ευρύτερης μελέτης του σταδίου II. Για τον λόγο αυτόν δρομολογήθηκε μακροπρόθεσμη μελέτη των μεγάλων ζώων του έργου P-TEV στο πλαίσιο του καθήκοντος 1.1, ταυτοχρόνως με τα καθήκοντα 2.3 και 2.4.</p> <p>Προετοιμασία συμπληρωματικών δεδομένων σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις και διασφάλιση της ποιότητας. 10 %</p> <p>Αν και δεν προβλέφθηκε στην αίτηση, πρόκειται για άμεση συνέπεια της τροποποίησης του προγράμματος κλινικών δοκιμών.</p>		14 116,90	Όχι	Απόρριψη
---	------	--	--	-----------	-----	----------

8	RISE	Καθήκον 2.3 Προετοιμασία συμπληρωματικών δεδομένων σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις και προσαρμογές της διαδικασίας. 10 % Αν και δεν προβλέφθηκε στην αίτηση, πρόκειται για άμεση συνέπεια της τροποποίησης του προγράμματος κλινικών δοκιμών.		14 116,90	Όχι	Απόρριψη
9	RISE	Καθήκον 2.4 Προετοιμασία συμπληρωματικών δεδομένων σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις και έλεγχος ποιότητας. 80 % Αν και δεν προβλέφθηκε στην αίτηση, πρόκειται για άμεση συνέπεια της τροποποίησης του προγράμματος κλινικών δοκιμών.		112 935,20	Όχι	Απόρριψη
10	IATA	Καθήκον 2.1 Επικύρωση της διαδικασίας ορθής παρασκευαστικής πρακτικής. Η προσθήκη ισπανικού CRO/CMO κατέστη αναγκαία λόγω της τροποποίησης του προγράμματος κλινικών δοκιμών.		27 881,60	Όχι	Απόρριψη

11	IATA	Καθήκον 3.1 Εκπαίδευση. Λόγω τροποποίησης του προγράμματος κλινικών δοκιμών κατέστη αναγκαία πρόσθετη εκπαίδευση στον ισπανικό τόπο δοκιμών.		5 454,50	Όχι	Απόρριψη
12	Clinical accelerator	Καθήκον 3.1 Δαπάνες επαγγελματικής κατάρτισης. Κατέστη αναγκαία η συμπληρωματική εκπαίδευση στους νέους τόπους δοκιμών λόγω των τροποποιήσεων στο πρόγραμμα κλινικών δοκιμών		234,00	Όχι	Απόρριψη
	ΠΟΣΟ		77 661,70	180 927,10		
	ΣΥΝΟΛΟ		258 588,80			

- 88 Συναφώς επισημαίνεται ότι, μολονότι η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο πίνακας αυτός περιέχει σφάλμα στο σημείο υπ' αριθ. 6 ως προς την ταυτότητα του υπεργολάβου, ο οποίος είναι η ΙΑΤΑ και όχι η Clinical accelerator, δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας που απορρίφθηκαν από τον ΕΑΣΜΕ αφορούν δραστηριότητες υπεργολαβίας οι οποίες δεν περιλαμβάνονταν στο τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης και ότι οι επίμαχες δαπάνες δεν μνημονεύονταν ούτε στο παράρτημα 2 της συμφωνίας αυτής ως εκτιμώμενες άμεσες δαπάνες υπεργολαβίας.
- 89 Δεν αμφισβητείται επίσης από τους διαδίκους ότι, αφενός, η τροποποίηση της συμφωνίας επιχορήγησης είχε ως αντικείμενο τη συναγωγή των συνεπειών που είχε η αλλαγή του τύπου διενέργειας των κλινικών δοκιμών από τη Νορβηγία στην Ισπανία και τη Λιθουανία και ότι, αφετέρου, η τροποποίηση αυτή επήλθε κατόπιν αιτήματος της προσφεύγουσας.
- 90 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας που απορρίφθηκαν από τον ΕΑΣΜΕ θα έπρεπε να θεωρηθούν επιλέξιμες διότι ο ΕΑΣΜΕ ενέκρινε την τροποποίηση του παραρτήματος 1 της συμφωνίας επιχορήγησης στις 16 Απριλίου 2018 και γνώριζε τις συνέπειες της αλλαγής του τύπου διενέργειας των κλινικών δοκιμών, όσον αφορά την ανάγκη χρήσης υπεργολάβων για την υλοποίηση του έργου Ρ-ΤΕΥ, ή διότι οι επίμαχες δαπάνες υπεργολαβίας ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες με την αλλαγή του τύπου διενέργειας των κλινικών δοκιμών.

- 91 Συγκεκριμένα, συναφώς, η προσφεύγουσα ήταν αυτή που όφειλε να περιλάβει στο παράρτημα 1 και στο παράρτημα 2 της συμφωνίας επιχορήγησης τις τροποποιήσεις που έκρινε αναγκαίες προκειμένου να ληφθεί υπόψη η αλλαγή του τόπου διενέργειας των κλινικών δοκιμών πριν από την έγκρισή τους από τον EASME.
- 92 Πρέπει εντούτοις να εξακριβωθεί αν, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, ο EASME απέρριψε εσφαλμένα ορισμένες δαπάνες υπεργολαβίας εκτιμώντας ότι αντιστοιχούσαν σε υπεργολαβία μη προβλεπόμενη στο τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης και ότι δεν μνημονεύονταν ως τέτοιες στο παράρτημα 2 της εν λόγω συμφωνίας, μολονότι η χρήση της υπεργολαβίας αιτιολογούνταν στις τεχνικές εκθέσεις για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2 που εγκρίθηκαν από τον EASME.
- 93 Συναφώς, από τη συνδυασμένη ανάγνωση των πινάκων υπ' αριθ. 3 (βλ. σκέψη 87 ανωτέρω) και υπ' αριθ. 1 (ο οποίος παρατίθεται κατωτέρω) που προσκόμισε ο Eismea προκύπτει ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας που απορρίφθηκαν από τον EASME αντιστοιχούν σε καθήκοντα των οποίων η ανάθεση σε υπεργολάβους δεν προβλεπόταν μεν στο τροποποιημένο παράρτημα 1 της συμφωνίας επιχορήγησης, αλλά μνημονευόταν στις περιοδικές εκθέσεις για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2, όπως παραδέχθηκε και ο ίδιος ο Eismea κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Καθήκον	Προβλέπεται ανάθεση σε υπεργολάβο στο αρχικό παράρτημα 1	Προβλέπεται ανάθεση σε υπεργολάβο στο τροποποιημένο παράρτημα 1	Υποβλήθηκε με την έκθεση της προσφεύγουσας κατόπιν της καταγγελίας (ενοποιημένες ΠΥΕ1 και ΠΥΕ2)	Δεκτό:
1.1 Συζητήσεις και υποστήριξη διάφορων ρυθμιστικών οργανισμών	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	RISE, IATA, Froceth, Clinical accelerator 25 841,90 ευρώ	Όχι
1.3 Διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας των δεδομένων, του ελέγχου και του οικονομικού ελέγχου	CRO: 25 000 ευρώ	CRO Κανένα αναγραφόμενο ποσό.	Clinical accelerator, IRW: 18 561,40 ευρώ	Ναι
1.4 Εκθέσεις ασφάλειας προς τις αρχές	CRO: 26 053 ευρώ	CRO Κανένα αναγραφόμενο ποσό.	IRW: 1 195,90 ευρώ	Ναι
[2].1 Επικύρωση της διαδικασίας	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	UAB Froceth, IATA: 41 025,30 ευρώ	Όχι
2.3 Υποστήριξη της κλιμάκωσης της διαδικασίας ΟΠΠ	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	RISE: 14 116,90 ευρώ	Όχι
2.4 Βελτίωση του ποιοτικού ελέγχου	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	RISE: 150 770,20 ευρώ	Όχι
2.3 και 2.4 Υποστήριξη της κλιμάκωσης της διαδικασίας ΟΠΠ, Βελτίωση του ποιοτικού ελέγχου	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	RISE: 21 146,00 ευρώ	Όχι
3.1 Εκπαίδευση του προσωπικού που είναι επιφορτισμένο με τις δοκιμές	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	Απρόβλεπτες υπεργολαβίες	Clinical accelerator, IATA: 5 688,50 ευρώ	Όχι

3.2 Εξεύρεση συμμετεχόντων και συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης	Τμήμα αγγειο-χειρουργικής: 5 372 ευρώ	Τμήμα αγγειο-χειρουργικής. Κανένα αναγραφόμενο ποσό.	Clinical accelerator: 1 418,00 ευρώ	Ναι
3.3 Προετοιμασία των εξατομικευμένων φλεβών που παρασκευάζονται διά της μηχανικής ανθρωπίνων ιστών	Τμήμα αγγειο-χειρουργικής: 110 000 ευρώ	Τμήμα αγγειο-χειρουργικής. Κανένα αναγραφόμενο ποσό.	Froceth, Clinical accelerator: 119 484,10 ευρώ	Ναι
3.4 Χειρουργική	Τμήμα αγγειο-χειρουργικής: 5 000 ευρώ	Τμήμα αγγειο-χειρουργικής. Κανένα αναγραφόμενο ποσό.	Clinical accelerator, IRW: 9 402,40 ευρώ	Ναι
3.5 Παρακολούθηση των μελετών, συλλογή δεδομένων και παρακολούθηση των ασθενών	CRO: 50 000 ευρώ Τμήμα αγγειο-χειρουργικής: 5 000 ευρώ	CRO Τμήμα αγγειο-χειρουργικής. Κανένα αναγραφόμενο ποσό.	Clinical accelerator, IRW: 23 004,52 ευρώ	Ναι
3.6 Ανάλυση των δεδομένων, έκθεση κλινικών δοκιμών και συγγραφή επιστημονικών κειμένων	CRO: 50 000 ευρώ	CRO Κανένα αναφερόμενο ποσό.	Clinical accelerator, IRW: 3 707,88 ευρώ	Ναι
Σύνολο όλων των υπεργολαβιών	276 425 ευρώ (εκτιμώμενο για το σύνολο του έργου)	276 425 ευρώ (εκτιμώμενο για το σύνολο του έργου)	435 363,00 ευρώ (ζητήθηκε για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2)	Σύνολο αποδεκτών δαπανών: 176 774,20 ευρώ

94. Επισημαίνεται επίσης ότι, με τις περιοδικές τεχνικές εκθέσεις για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2, η προσφεύγουσα εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους ήταν αναγκαία η χρήση υπεργολάβων.

[παραλειπόμενα]

97. Η προσφεύγουσα παρέσχε στη συνέχεια τις ακόλουθες διευκρινίσεις όσον αφορά τις αποκλίσεις από το αρχικό σχέδιο έργου:

«5. (Τυχόν) αποκλίσεις από το παράρτημα 1 και το παράρτημα 2

Αρχικώς, το σχέδιο συνίστατο στην εκπόνηση κλινικής μελέτης του σταδίου I/II για την εξακρίβωση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας του προϊόντος P-TEV στο πλαίσιο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και των παρενεργειών στη Νορβηγία. Το προσωπικό της VeriGraft έπρεπε να αναλάβει την παρασκευή σύμφωνα με την ΟΠΠ στις εγκαταστάσεις ΟΠΠ του νοσοκομείου του Πανεπιστημίου Sahlgrenska.

Κατέστη αναγκαία η αναπροσαρμογή των προβλέψεων που αφορούν την κλινική ανάπτυξη. Διενεργήθηκε κλινική δοκιμή του σταδίου I για την εξακρίβωση της ασφάλειας του προϊόντος P-TEV στη Λιθουανία, κράτος μέλος της [Ενωσης]. Η παρασκευή σύμφωνα με την ΟΠΠ διοργανώθηκε στη Λιθουανία με συμβεβλημένο οργανισμό παρασκευής (OFC) ο οποίος ακολουθεί το σύστημα διαχείρισης της VeriGraft και τελεί υπό την εποπτεία της.

Παράλληλα προβλέπεται η διενέργεια χωριστής δοκιμής του σταδίου II στην Ισπανία με σκοπό να αποδειχθεί η αποτελεσματικότητα του προϊόντος P-TEV μέσω του πανευρωπαϊκού δικτύου που περιγράφεται στο τμήμα T 4.2. Οι δοκιμές του σταδίου II θα αρχίσουν μόλις υπάρξουν αξιόπιστα και θετικά στοιχεία από τις δοκιμές του σταδίου I.

Η VeriGraft θα συνεχίσει να εργάζεται στον τομέα των εγγράφων δεοντολογίας και των εγγράφων που απαιτούνται από τις κανονιστικές διατάξεις για τις δοκιμές του σταδίου II στην Ισπανία, κατά τη διάρκεια της εξέλιξης των δοκιμών του σταδίου I στη Λιθουανία.

Η αλλαγή της δομής του προγράμματος ανάπτυξης του κλινικού προϊόντος P-TEV και η αλλαγή του τόπου διενέργειας των πρώτων δοκιμών προκάλεσε καθυστερήσεις στις διαδικασίες εκτέλεσης των εργασιών. Επιπλέον, πριν από την έναρξη δοκιμών στον άνθρωπο κατέστη αναγκαία η διενέργεια πιο εμπεριστατωμένων προκλινικών δοκιμών και η δημιουργία νέου φακέλου εγγράφων και αιτήσεων που απαιτούνται από τις κανονιστικές διατάξεις.

[...]

5.2.1 – (Τυχόν) απρόβλεπτη υπεργολαβική ανάθεση

Κατά τον αρχικό σχεδιασμό του έργου και της αιτήσεως που το αφορά, σκοπεύαμε αρχικά να παρασκευάσουμε τα προϊόντα στη Σουηδία ή στη Νορβηγία χρησιμοποιώντας το προσωπικό της VeriGraft. Είχαμε στη διάθεσή μας μόνον έναν μικρό προϋπολογισμό για την ανάθεση σε υπεργολάβο της παραγωγής ΟΠΠ του P-TEV. Εντούτοις, όπως εξηγείται και αλλού, συμπεριλαμβανομένης της παρούσας έκθεσης, επιβάλλεται η αλλαγή του τόπου διενέργειας των δοκιμών που ενέκρινε ο ΕΑΣΜΕ. Δεδομένου ότι η καλύτερη στρατηγική για το έργο μας έγκειται στην παρασκευή των κλινικών προϊόντων κατά το δυνατόν εγγύτερα στα χειρουργεία, έχουμε ήδη συνάψει σύμβαση με λιθουανικό ΟΕΣ (για τις δοκιμές του σταδίου I) και με ισπανικό ΟΕΣ (για τις δοκιμές του σταδίου II). Τούτο μας οδήγησε να συμπεριλάβουμε ήδη από τώρα στα σχέδια του έργου μας δύο νέους υπεργολάβους για την παραγωγή ΟΠΠ, ήτοι τη λιθουανική ΜΜΕ Froceth και την ισπανική περιφερειακή οργάνωση μη κερδοσκοπικού σκοπού ΙΑΤΑ. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η Froceth και η ΙΑΤΑ θα χρησιμοποιήσουν το δικό τους προσωπικό για την εκτέλεση των εργασιών. Συνεργαστήκαμε επίσης με την Clinical accelerator, φορέα που εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο, προκειμένου να μας βοηθήσει με τον συντονισμό της μελέτης του σταδίου I στη Λιθουανία. Ο εν λόγω ΟΕΣ διαθέτει το αναγκαίο δίκτυο και την αναγκαία εμπειρία στον λιθουανικό τομέα της υγείας, ώστε να είμαστε σε θέση να αρχίσουμε επιτυχώς τις τόσο σημαντικές δοκιμές του σταδίου I.

Οι τρεις προαναφερθέντες οργανισμοί είναι όλοι ειδικευμένοι ευρωπαϊκοί φορείς μικρού μεγέθους. Τους επιλέξαμε διότι πρόκειται, κατά τη γνώμη μας, για ιδανικούς εταίρους για την εκτέλεση των συγκεκριμένων καθηκόντων που θα τους ανατεθούν. Επιπλέον, διαπραγματευτήκαμε επισταμένως την τιμή των παρεχόμενων υπηρεσιών τους και, εξ όσων γνωρίζουμε και από τις έρευνες που διενεργήσαμε, δεν κατέστη δυνατή η εξεύρεση εταίρων της ίδιας ποιότητας που να είναι σε θέση να εκτελέσουν την ίδια εργασία έναντι χαμηλότερης τιμής.»

[παραλειπόμενα]

105 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 13.1.1 της συμφωνίας επιχορήγησης, ο EASME μπορεί να εγκρίνει συμβάσεις υπεργολαβίας που δεν περιλαμβάνονται στα παραρτήματα 1 και 2, εφόσον έχουν τύχει ειδικής δικαιολόγησης στην περιοδική τεχνική έκθεση και δεν συνεπάγονται τροποποιήσεις της συμφωνίας οι οποίες θα έθεταν υπό αμφισβήτηση την απόφαση επιχορήγησης ή θα αντέβαιναν στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των αιτούντων.

106 Η διαδικασία αυτή περιγράφεται στο υπόδειγμα ΣΣΕ ως απλοποιημένη διαδικασία εγκρίσεως. Το υπόδειγμα ΣΣΕ διευκρινίζει ότι η νέα σύμβαση υπεργολαβίας που δεν μνημονεύεται στη συμφωνία επιχορήγησης πρέπει να περιληφθεί και να επεξηγηθεί στο τμήμα «απρόβλεπτη υπεργολαβία» της περιοδικής τεχνικής εκθέσεως και ότι η έγκριση δεν θα χορηγηθεί αν υφίσταται κίνδυνος ουσιώδους μεταβολής της φύσης του έργου λόγω της σύμβασης υπεργολαβίας, δηλαδή αν δεν είναι βέβαιο ότι το έργο θα παραμείνει, κατ' ουσίαν, το ίδιο με εκείνο που επελέγη ή ότι ο δικαιούχος θα εξακολουθεί να διαθέτει την επιχειρησιακή ικανότητα υλοποίησης της δράσης. Το υπόδειγμα ΣΣΕ περιέχει συναφώς ένα παράδειγμα απλοποιημένης έγκρισης το οποίο έχει ως εξής:

«Ο δικαιούχος, λόγω απώλειας προσωπικού εξειδικευμένου σε συγκεκριμένο τομέα, αποφασίζει να αναθέσει σε υπεργολάβο ορισμένα καθήκοντα τα οποία είχε αρχικά προβλέψει να εκτελέσει ο ίδιος[· ο] δικαιούχος παραλείπει να ενημερώσει τον συντονιστή για το γεγονός αυτό και, ως εκ τούτου, δεν τροποποιείται [η συμφωνία επιχορήγησης][· ο]ι περιστάσεις αυτές δηλώνονται στην περιοδική έκθεση, η οποία και εγκρίνεται από την Επιτροπή.»

107 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 4.2 της συμφωνίας επιχορήγησης, «[η] ανάλυση του εκτιμώμενου προϋπολογισμού που αναφέρεται στο παράρτημα 2 μπορεί να αναπροσαρμόζεται με μεταφορές ποσών μεταξύ κατηγοριών του προϋπολογισμού[· α]υτό δεν απαιτεί τροποποίηση [της συμφωνίας επιχορήγησης] σύμφωνα με το άρθρο 55, εάν η δράση υλοποιείται όπως περιγράφεται στο παράρτημα 1». Το άρθρο 4.2 της συμφωνίας επιχορήγησης προβλέπει εντούτοις ότι «[ο]ι δικαιούχοι δεν μπορούν να προσθέτουν δαπάνες που σχετίζονται με συμβάσεις υπεργολαβίας οι οποίες δεν προβλέπονται στο παράρτημα 1, εκτός εάν οι εν λόγω συμπληρωματικές συμβάσεις υπεργολαβίας έχουν εγκριθεί με τροποποίηση [της συμφωνίας επιχορήγησης] ή σύμφωνα με το άρθρο 13».

108 Το υπόδειγμα ΣΣΕ παρέχει επίσης συναφώς ένα παράδειγμα έγκρισης με την απλοποιημένη διαδικασία το οποίο έχει ως εξής:

«Ο δικαιούχος επιθυμεί να αναθέσει υπεργολαβικώς καθήκον το οποίο θα εκτελούσε αρχικά ο ίδιος[· ε]πιθυμεί να μεταφέρει 100 000 ευρώ από τις προσωπικές δαπάνες προς τις δαπάνες υπεργολαβίας[· π]ροκειμένου να εξακριβωθεί ότι είναι δυνατή αυτή η νέα υπεργολαβία και ότι οι αντίστοιχες δαπάνες είναι επιλέξιμες, απαιτείται τροποποίηση της συμφωνίας επιχορήγησης πριν από την ανάθεση της υπεργολαβίας[· ω]στόσο, ο δικαιούχος δεν αιτείται τροποποίηση και αρκείται σε δήλωση της τροποποίησης στην επόμενη περιοδική τεχνική έκθεση (με δικό του κίνδυνο). Αν η Επιτροπή εγκρίνει την έκθεση, τότε οι δαπάνες της πρόσθετης υπεργολαβίας είναι επιλέξιμες.»

109 Επομένως, από τα άρθρα 13.1.1 και 4.2 της συμφωνίας επιχορήγησης και από τις επεξηγήσεις που περιλαμβάνονται στο υπόδειγμα ΣΣΕ και εκτίθενται στις σκέψεις 106 και 108 ανωτέρω προκύπτει ότι η έγκριση περιοδικής τεχνικής εκθέσεως στην οποία δικαιολογείται από τον δικαιούχο η χρήση συμβάσεων υπεργολαβίας που δεν προβλέπονται στην περιγραφή της δράσης στο παράρτημα 1 και στο παράρτημα 2 της συμφωνίας καθιστά τις αντίστοιχες δαπάνες υπεργολαβίας επιλέξιμες κατά την έννοια του άρθρου 6.2 της εν λόγω συμφωνίας.

- 110 Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι, αντιθέτως προς όσα υποστήριξε ο Eisma κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, από τη συμφωνία επιχορήγησης δεν προκύπτει ότι η δυνατότητα χρήσης της διαδικασίας εγκρίσεως της υπεργολαβίας που περιγράφεται στις σκέψεις 94 έως 109 ανωτέρω τελεί υπό την προϋπόθεση ότι το παράρτημα 1 της εν λόγω συμφωνίας δεν έχει τροποποιηθεί προηγουμένως με πρωτοβουλία του αντισυμβαλλομένου.
- 111 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι ο ίδιος ο EASME, κατόπιν της υποβολής των περιοδικών τεχνικών εκθέσεων για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2, δήλωσε ότι, κατά την άποψή του, βάσει της εκθέσεως της ομάδας εξωτερικών εμπειρογνομόνων που συγκροτήθηκε για τον σκοπό αυτό, η εκτέλεση του έργου P-TEV, όπως περιγράφεται στις εν λόγω τεχνικές εκθέσεις, ήταν ικανοποιητική (βλ. σκέψεις 16 και 21 ανωτέρω) και ότι δεν θεωρούσε, συνεπώς, ότι η χρήση των υπεργολαβιών που διαλαμβάνονται στις εν λόγω εκθέσεις ήγειρε αμφιβολίες σχετικά με το γεγονός ότι το έργο εξακολουθούσε να είναι, κατ' ουσίαν, το ίδιο με εκείνο που είχε επιλεγεί ή σχετικά με το γεγονός ότι η προσφεύγουσα εξακολουθούσε να διαθέτει την επιχειρησιακή ικανότητα για την εκτέλεση του έργου αυτού.
- 112 Επομένως, ο EASME δεν μπορούσε να απορρίψει τις δαπάνες υπεργολαβίας που αφορούσαν καθήκοντα των οποίων η ανάθεση σε υπεργολάβο δικαιολογήθηκε με τις περιοδικές τεχνικές εκθέσεις τις οποίες ενέκρινε, προβάλλοντας ως λόγο απόρριψης ότι οι δαπάνες αυτές αντιστοιχούσαν σε μη προβλεπόμενη υπεργολαβία κατά την έννοια του άρθρου 13.1.1 της συμφωνίας επιχορήγησης.
- 113 Υπογραμμίζεται ότι η διαπίστωση αυτή δεν θίγει τη δυνατότητα απορρίψεως των επίμαχων δαπανών από τον EASME για τον λόγο ότι αυτές δεν πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας του άρθρου 6.1 της συμφωνίας επιχορήγησης.
- 114 Εντούτοις, επισημαίνεται ότι, εν προκειμένω, ο ίδιος ο EASME ανέφερε στον κατάλογο των επιχειρημάτων που επισύναψε στο έγγραφο της 11ης Μαΐου 2020 ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας δεν απορρίφθηκαν διότι δεν είχαν πραγματοποιηθεί.
- 115 Βεβαίως, ο Eisma υποστηρίζει, για πρώτη φορά ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, κατ' ουσίαν ότι, επειδή η προσφεύγουσα δεν προσδιόρισε ορθώς τα καθήκοντα που έπρεπε να ανατεθούν σε υπεργολάβο και τις αντίστοιχες δαπάνες υπεργολαβίας, παρέβη την υποχρέωση που υπείχε να του παράσχει αρκούντως αξιόπιστες πληροφορίες για να εξακριβώσει αν οι δαπάνες αυτές πληρούσαν τις γενικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας του άρθρου 6.1 της συμφωνίας επιχορήγησης (βλ. σκέψη 82 ανωτέρω).
- 116 Εντούτοις, επισημαίνεται ότι η προβολή του επιχειρήματος αυτού κατά το στάδιο της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αντιβαίνει στο άρθρο 44.1.2 της συμφωνίας επιχορήγησης, το οποίο προβλέπει ότι, σε περίπτωση ανακτήσεως, ο EASME πρέπει να γνωστοποιεί στον δικαιούχο, με επιστολή προκαταρκτικής ενημέρωσης, τους λόγους για τους οποίους προτίθεται να ανακτήσει ορισμένο ποσό της επιχορήγησης.
- 117 Επίσης επισημαίνεται ότι, παρά το γεγονός ότι ο EASME ζήτησε επανειλημμένως από την προσφεύγουσα διευκρινίσεις σχετικά με την ανάλυση των δαπανών που δηλώθηκαν στις οικονομικές εκθέσεις για την ΠΥΕ1 και την ΠΥΕ2 (βλ. σκέψεις 15, 22 και 32 ανωτέρω), ο Eisma δεν εξηγεί για ποιον λόγο οι απαντήσεις της προσφεύγουσας στα αιτήματα αυτά (βλ. σκέψεις 23 και 31 ανωτέρω) δεν παρείχαν στον EASME τη δυνατότητα να επαληθεύσει ότι οι εν λόγω

δαπάνες πληρούσαν τις γενικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας που προβλέπει το άρθρο 6.1 της συμφωνίας επιχορήγησης και, επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθεί ως αβάσιμο.

- 118 Συνεπώς διαπιστώνεται ότι οι δηλωθείσες εκ μέρους της προσφεύγουσας δαπάνες ύψους 258 588,80 ευρώ, οι οποίες αντιστοιχούν σε υπεργολαβίες που μνημονεύονται για πρώτη φορά στις περιοδικές τεχνικές εκθέσεις της ΠΥΕ1 και της ΠΥΕ2 τις οποίες ενέκρινε ο ΕΑΣΜΕ, συνιστούν επιλέξιμες δαπάνες κατά την έννοια του άρθρου 6 της συμφωνίας επιχορήγησης.
- 119 Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτός ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως και, κατά συνέπεια, το πρώτο αίτημα της προσφεύγουσας.
- 120 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι η διαπίστωση του ΕΑΣΜΕ όσον αφορά την προβαλλόμενη απαίτησή του έναντι της προσφεύγουσας και το αίτημα επιστροφής της εν λόγω απαίτησης με το χρεωστικό σημείωμα αριθ. 3242004635 και με την εισφορά της προσφεύγουσας στο Ταμείο Εγγυήσεων, κατά τα οριζόμενα στη συμφωνία επιχορήγησης, στηριζόταν στην απόρριψη των δαπανών υπεργολαβίας που αντιστοιχούσαν σε μη προβλεπόμενη υπεργολαβία (βλ. σκέψεις 45 και 46 ανωτέρω).
- 121 Δεδομένου ότι στη σκέψη 118 διαπιστώθηκε ότι οι επίμαχες δαπάνες είναι επιλέξιμες, η προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή στο σύνολό της, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστούν οι λοιποί λόγοι ακυρώσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 122 Κατά το άρθρο 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι ο Εισμεα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της προσφεύγουσας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Δέχεται το αίτημα της VeriGraft AB με το οποίο ζητείται να διαπιστωθεί ότι οι δαπάνες υπεργολαβίας που απορρίφθηκαν από τον Εκτελεστικό Οργανισμό για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, ποσού 258 588,80 ευρώ, συνιστούν επιλέξιμες δαπάνες δυνάμει της υπ' αριθ. 778620 συμφωνίας επιχορήγησης του έργου «Personalized Tissue-Engineered Veins as a first Cure for Patients with Chronic Venous Insufficiency-P-TEV».
- 2) Δέχεται το αίτημα της VeriGraft με το οποίο ζητείται να διαπιστωθεί ότι στερείται έννομης βάσης το χρεωστικό σημείωμα αριθ. 3242004635 που εξέδωσε ο Εκτελεστικός Οργανισμός για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις για ποσό 106 928,74 ευρώ.
- 3) Δέχεται το αίτημα της VeriGraft με το οποίο ζητείται να διαπιστωθεί ότι στερείται έννομης βάσης η ανάκτηση του ποσού των 109 230,19 ευρώ, κατατεθειμένου στο Ταμείο Εγγυήσεων που δημιουργήθηκε με την υπ' αριθ. 778620 συμφωνία επιχορήγησης του έργου «Personalized Tissue-Engineered Veins as a first Cure for Patients with Chronic Venous Insufficiency-P-TEV».
- 4) Καταδικάζει τον Εκτελεστικό Οργανισμό για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τις ΜΜΕ (Eisma) στα δικαστικά έξοδα.

Costeira

Kancheva

Perišin

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Ιουλίου 2022.

(υπογραφές)